

Nasıl Başarısız Olunur?

*İşletmeci olan mizacın, kapitalin olan zekâ ve yetenekle,
neleri başarmaya muktedir?*

Nasıl başarılı olunacağına dair, o kadar çok şey yazılıyor ve yazılan onca şeye karşılık o kadar az başarılı insan var ki, çoğunluğumuz şaşıp kalmalı. Ama her nasılsa, azınlığımız şaşıp kalıyor. Bu tezat karşısında şaşmak için zaruri asgari şart, aklın başta olmasıdır. *Çoğunluğumuz duygu yoğunluğun sisli vadisinde 'aklı bir karış havada' yaşıyor ve işte bu yüzden şaşmıyor, şaşamıyoruz. Şaşırtıldığımız için falan da değil bu, şaşamama hali!* Çoğunluğumuzun beyin doğası böyle, yani şaşmamaya kodlanmış bir doğa.

Şimdilerde başarılı olmak daha da zorlaştı. En azından bu benim için böyle. Düne kadar başarının altın anahtarı inanılmaz basitti. Biraz hayıflanarak, biraz da kederlenerek geçirilebilecek türden gerekçeleri vardı, başarının. Bana ulaşan dedikodulara ya da söylentilere göre ya şanslı olacaktın ya da Allah yürü ya kulum diyecekti. İkisi de yoksa sorun da yoktu. Keza bende yoktular ve işler basitti.

Sonraları ve şimdilerde başarılı olmak için gerekli bilmem kaç özellik ya da etkili olmanın bilmem kaç alışkanlığı gibi, kişilik özelliklerinden söz edilmeye başlandı. Sözü edilen kişilik özelliklerinin ve alışkanlıkların modellenilebileceği, diğer bir deyişle didinerek edinilebileceği

anlatılıyordu. İşte zurnanın zırt dediği yer burası olmalıydı. Beni amansız bir uğraş, biteviye bir çaba bekliyordu.

Bugüne değin başarılı olmak için karıştırmadığım kitap ve denk geldikçe göz gezdirmedığım inceleme yazısı kalmamıştır. Başarılı insanlarda tespit edilen kişilik özellikleri ya da alışkanlıklara dair ortak noktalar; hedef koyma, kararlılık, zamanı doğru kullanma, çok çalışma, esneklik, hızlı ve doğru karar verme, empati, planlı ve programlı olma vs.

Bu yazılarda ya da anlatılanlarda dikkatimi çeken şey, zekâ ve yeteneğe nerde ise hiç değinilmemesiydi. Sanırım o zaten cepte kabul ediliyordu. Ve yine sanırım zekâ ve yeteneğin yeryüzündeki insanlara eşit dağıtıldığı farz ediliyordu. Yani korkacak ve endişelenecek hiçbir şey yoktu. Tren kaçmamıştı. Tek sorun sonradan kazanılabileceği söylenen kişilik özellikleri ya da alışkanlıkları, bir an önce bünyeye kazandırmaktı. Şans kapıdaydı.

Bugüne değin fark ettiğim, kâh yerindiğim, kâh iyi ki öyle dediğim özelliğim, amele ruhlu bir adam olmamdır. Yan gelip yatmaktan çok, biteviye çalışmaya kodlanmış bir tipim ben. Bu nedenle işim diğerlerinden daha kolaydı. Çok çalışıp yeni alışkanlıklar geliştirecek ve doğama yeni kişilik özellikleri monte edecektim.

Hayatım, ne olduğumu anlamaktan çok, hep öykünmekle geçti. Hep birilerine öykündüm. Ses tonumu, beden duruşumu, yürüyüşümü ya da ne bileyim bakışlarımı, o öykündüğüm kişiye benzetmeye çalıştım. Öyle böyle değil ama harbiden buna zaman harcadım. O zamanlar davranışları modellemenin yeter şart olduğuna inanıyordum. Durum bu minvalde olunca da kendimi ıskaladım. Benden ne çıkabileceği ya da ne olabileceğine ilişkin bir farkındalığım olmadı. Bugün mü? Eh işte!

Bu öykünme işi, farklı bir boyut alarak sonrasında da devam etti. Davranışları modelleme, kişilik özellikleri ya da alışkanlıkları modellemeye evirildi.

Sonuç; dün öykündüğüm biri nasıl olamadıysam, bugün de bünyeye yeni özellik ve alışkanlıklar kazandıramadım. Neysem o olarak kaldım. Dışardan bakıldığında bir umutsuzluk girdabında çırpındığım ya da engebeli bir arazide yolumu yitirdiğim sanısına kapılabilirsiniz. Ya da benim için, artık bir çıkış umudunun kalmadığı hissini yaşayabilirsiniz de. Ha! Bunlar bir etkileşim içine girdiğimizi farz ederek yazdığım cümleler. Hiçbir şey hissetmeye bileceğiniz de muteber olasılıklar içersinde. Eğlenceli zaman kayıpları olarak yâd ediyorum o zamanları ve öykümlerimi.

Kim bilir? Belki de doğama yeni kişilik özellikleri monte etmek ya da yeni alışkanlıklar kazandırmak konusunda yeteneksizimdir. Belki de bunu yapabilen, başka bir deyişle başarabilen insanlar vardır. Öyle miyimdir? Var mıdır? Hiç sanmam.

‘Başarılı insan olmanın on iki temel özelliği’, ‘düşünce gücü’ ya da ne bileyim ‘etkili insan olmanın yedi alışkanlığı’ gibi kitapları raflarda gördüğümde, hangi tip şahsiyetteki bir adamın sır niteliğindeki bu bilgileri ifşa edebildiğine, yığınların paylaşımına açabildiğine şaşıtıldığını hatırlıyorum. Herkesle paylaşıldığı için, verdiği bilgilerin doğruluğuna ilişkin ilk şüphem, o anda oluşmuş olsa da sonunda yapmak ya da gerçekleştirmek istediklerim için, bana olanak sağlayacak kılavuz kutsal kitap, bir kol uzunluğundaki rafta duruyordu.

Medyumlar ya da falcılar ya da ne bileyim ne olup bittiğini anlayan ve ne olacağına ilişkin öngörülerde bulunan hacı hocalar, dermanları olsa kendi başlarına sürmezler mi? Sezgilerini ya da tahayyül yeteneklerini, kendi gelecekleri için değerlendirmeyip insanların ağız kokularına niçin katlanırlar?

Kitabı okuyanla medyuma giden çoğunluğun ortak yanı, sırların cüzi miktardaki bir parayla paylaşılabiliyor olmasından kılanmamalarıdır.

Geldiğimiz noktada, nasıl başarılı olunacağını öğrenememişim, ama nasıl başarısız olunacağını kapmıştım. Bir kere modelleme işi sakattı. Nihayetinde elde var sıfırdı. Ve bu modelleme işi bana pahalıya mal olmuştu. Vakit nakitse, bir iflas söz konusuydu. Çarçur edilmiş bir sermaye olarak, zaman.

Öyle ya da böyle edinmiş olduğumuz bilgilerin ezber siluetinden kurtulup ete kemiğe bürünebilmeleri ya da beyin kıvrımlarımızda kronolojik yerlerine terk edilmeleri, sayısız deneyimlerimize ve gözlemlerimize bağlıdır. Ruh aleminin bir amelesi ve ustası olarak diyebilirim ki; (kal-faların affına sığınarak) *zekâ ve yetenek bir sermaye ise, mizaç da bir işletmecidir*. Ve her biri genetikdir ve yine her biri sonradan kazanılmaz. Zekâ geliştirilemezken, yetenek genetiğin olanak verdiği ölçüde geliştirilebilir. Mizaç (mizacı metcezir mizaç ve yaprak dökmeyen mizaç olarak iki ana tipe ve onların alt tiplerine ayırmıştık) bireysel zorlama ile bir milim değişmez. Davranışların değişebilme olasılığı metcezir mizaca özgüdür, yaprak dökmeyen mizaçlar ise hayatlarını bir milim ‘oynama’ olmadan noktalayacaklar. Med cezir mizaçtaki davranış değişiklikleri ise sinirsel ağlardaki değişikliğe paralel olarak gerçekleşecektir. Sinirsel ağlarda oluşacak bu değişiklikte ise kişisel uğraş ve çabanın bir gram yeri olmayacaktır.

Mizaçlar (duygu, davranış ve düşünce örüntülerinden ibaret olan şey) ve onların alt tipleri, farklı araziler için üretilmiş motosiklet ve binek vasıtalar gibidirler. Asfalt için üretilmiş bir aracın, engebeli bir arazide yol almaya çalışması sürücünün ya yolunu şaşırdığını ya da ‘balataları’ yaktığına işaret eder, bir deneme sürüşüne çıktığına değil.

Mizaçların kullanım kılavuzları vardır, teknik özelliklerin anlatıldığı kılavuzlar. Hangi durumlarda ne hissedip ne düşüneceğini ve nasıl tepki vereceğinin teknik bir incelelikle dile getirildiği kitapçıklardır bunlar.

Benim engebeli bir arazi için uygun olmadığım net. Bir kere bende ki adrenalini düzeyi yerlerde sürünüyor. Teknik özelliklerime hiç sıra gelmesin. Dünya ‘tekin’ bir yer değil!

Amiyane bir deyişle “doğa ve hayat piyasasındaki karşılığın ne senin” diye sorulsa, çoğunluğumuzun verecek hiçbir cevabı yok. Sorunun açılımı şu; *işletmeci olan mizacın, kapitalin olan zekâ ve yetenekle neleri başarmaya muktedir?* Çoğunluğumuz kantarda ne çektiğimizden bihaber bir yaşam sürüyor. Ve bu bihaber yaşama durumu, genetik kodlarında bir değişiklik olmadığı sürece sürgit devam edecek.